

Gospodarske novice.

Razstava perutnine in tičev

bo letos v Gradci od 25. do 29. marca. Razstavili se bodo: petelini, kokoši, kopuni, golobi, gosi, purani, lepotični in tiči pevci, zaklana perutnina, orodje, spisi, sprave, tičniki itd. Kdor hoče tje kaj poslati, naj se oglasi pod naslovom: „Geflügelzuchtverein. Graz.“

Razstava pitane živine na Dunaji

bode trajala tri dni, 31. sušca, 1. in 2. malega travna tega leta; to naznanja se kmetovalcem, živinorejcem in živinotrgovcem s pristavkom, da se naznanilni listi pri družbi kmetijski v Ljubljani dobivajo.

Novo drevo

sestavil je g. Remškar, župan na Brezovici. Drevo je leseno in z železom okovano. Glavna stvar pri tem drevesu je, da je deska vretenčasto zavita, kakor pri železnih drevesih. Ljudje to drevo zelo hvalijo, ker zemljo popolnoma obrača; zraven tega pa tudi živina veliko manj trpi.

Število velikih posestnikov

na Štajarskem je vsled nove uravnave gruntne davka pomnoženo za 37, na Koroškem za 3, med tem, ko se je na Kranjskem za 1 skrčilo.

Kaj je vzrok rakove kuge?

Ko smo v številki 6. „Novic“ o tej bolezni pisali, izrazili smo tudi željo, da bi nas veselilo, ako bi nam kedo kakega okuženega raka poslal. Dobili smo kmalu tri mrtve rake iz Kostanjevice, katere smo natančno preiskali. Našli smo v repu veliko malih pičic, katere niso družega, ako jih z drobnogledom gledamo, kakor mali črvički, prej ko ne kaka „Distoma“. Želodeci bili so kakor mehurji z zrakom napihnjeni. Mislimo, da je vzrok tej bolezni ravno tisti, kakor na Nemškem. Kako bi se ta bolezen ozdravila, tega sedaj še nihče ne vé.

Životopisne črtice.

Anton Alojzij Wolf,

knezoškof ljubljanski.

Spisal Ivan Lavrenčič.

(Dalje.)

II.

V prvi vrsti posvetil je Anton Alojzij življenje svoje sveti cerkvi, ki je osobito za časa njega potrebovala voditeljev neumornih, neustrašljivih. Res je pač da so potihnili viharni dnovi francoske prekucije in da je že krila črna zemlja ostanke francoskih enciklopedistov in družih sovražnikov vere prave — a duh njihov živel je še in razširjal se daleko okrog, ter pridobil mnogo čestilcev tudi v pokrajinah naših. In potem mogočni Napoleon! Koliko ran je vsekali on katoliški cerkvi tudi v Iliriji (obsezala je skoro vse slovenske pokrajine) in posebej v škofiji ljubljanski! Pregnal je po svojem namestniku Marmontu 14. junija leta 1810. iz Ljubljane oo. kapucine, ter kmalu potem 8. marcija l. 1811. usmiljene brate, dasiravno je mesto in dežela za-nje prosila. Odpravil je tudi kapitelj novomeški in postavil na njegovo mesto župnika z letno plačo 1000 frankov. Segal je v

pravo cerkveno še globokeje; odpravil je več praznikov; le nedelje smeli so praznovati in praznike: Rojstvo Kristovo; Vnebohod Kristov in Marijin, ter praznik „Vseh svetnikov“. Novo leto praznovali so le svetno, kot narodni praznik. A da bi vir prave časne in večne sreče preje zatrl, ugladil je pot tudi prostozidarjem, ki so ustanovili v Ljubljani 1. svečana l. 1812. ložo pod imenom: „La R. □ (Respectable loge) Franco-Illyrienne, sous le litre distinctif des Amis du Roi de Rome et de Napoleon“ — „Čestita franko-ilirska loža sè značivnim naslovom „prijatelji kralja rimskega (to je Nap. sinú, ki se je porodil 20. marcija l. 1811.) in Napoleona“. In zlobna družba izvrševala je nalogo svojo tem lajše, ker se je uže prej razširila kužna bolezen Jozefizma in Janzenizma. Ali k sreči zazvoní mrtvaški zvon francoski vladi 2. oktobra l. 1813.; cesar Fran I. vlada zopet pokrajine slovenske in stvar obrača se vidoma na boljše. Cerkvi in državi sovražna družba razpade, in rane, katere je vsekala francoska sila cerkvi, se celé; a z celé se še le pod Anton Alojzijem, ki je neumorno zatiral zmote osobito Janzenizma in priboril katoliški cerkvi v škofiji svoji moč in boljšo prihodnost.

Dobro vedoč, da so dobri duhovniki glavni steber cerkvi in njenemu blagostanju, pomnožil je število njihovo. V to svrhu naprosil je vlado, da vzdržuje vérski zaklad v semenišči ljubljanskem ne le 50, temuč 80 bogoslovcev; in v to privoliti je morala vlada tem prej, ker so se meje škofijske razširile. Odvzel je namreč Pij VIII. s pismom: „in supereminenti apostolicae dignitatis specula“ 16. julija l. 1830. škofiji tržaški dekaniji: postojnsko in bistriško, goriški pa vipavsko in sklenil jih z ljubljansko; tri leta pozneje dobila je še faro motniško v kamniški dekaniji tako, da so bile odslej meje deželne tudi škofijske.

Ali prevzvišeni knez ni hrepenel le po mnogih duhovnih pastirjih, temuč želel je tudi, da bi bili vsi dobro izurjeni in temeljito izobraženi. Zato preskrbel je mladim bogoslovcem dobrih učiteljskih moči, ki so napajali srcé in dušo njihovo sè čistim studencem čednosti in ved. Da bi pa imeli vedno le domače učitelje, poslal je, če ne vsako leto, vsaj vsako drugo ali tretje leto enega ali dva najboljših bogoslovcev (po dovršenih bogoslovskih študijah v semenišču ljubljanskem) na Dunaj v Avgustineji, da bi učili se tam višjega bogoslovja in napravili izpit za profesorje bogoslovske.

In še drugače je skrbel, da so se temeljito izobražili duhovni gojenci. Priporočal jim je gorko semeniško knjižico in podaril 1856. l. 5000 gold. v to svrhu, da nakupi knjižničar iz obresti glavnice najboljših in najnovejših bogoslovskih knjig. Ker se pa mora duhovnik, bogoslovske šole dovršivši, še vedno učiti in izobraževati, ustanovil je l. 1854. glavnico 8000 gold., da nakupi semeniško vodstvo iz obresti vsako leto bogoslovskih knjig, ter jih razdeli med uboge novoposvečene mašnike četrtega leta. *)

Da bi pa uže v duhovensko semenišče dohajali vrli mladeniči zdravi na duši in telu, sklenil je kmalu potem, ko je nastopil stolico škofije ljubljanske, prej ko mogoče ustanoviti mladeniško semenišče. Ta želja izpolnila se je vikšemu pastirju leta 1846., kder osnuje zavod prav tako, kakor zapoveduje in priporoča sv. katoliška cerkev v 23. seji vesoljnega Tridentinskega zbora. Dotični ukaz se glasi:

„Ker je mladost, ako se varno ne vodi, zelo nagnjena k posvetnemu veselju, in ker ne ohrani nikedar brez pomoči vsemogočnega Boga pravega vérnega duhá, osobito pa, ako se ne vadi od mladih let v pobožnosti

*) Odstotki znižali so se o dunajskem borsnem „krahu“ zdatno.